

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2021/671
Toplantı Tarihi/Sayısı : 25.10.2022/24
Karar Numarası : 2022/768
Başvuran : A. E.
Başvuran Vekili : --
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : Afyonkarahisar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : --

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan başvuranın denetimli serbestlik şartlarını taşıdığı halde denetimli serbestliğe ayrılmadığı ve engelli olmasına rağmen buna ilişkin hükümlerden yararlanamadığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvurana ait 30/06/2021 tarihli başvuru ile ilişkili bila tarihli diğer dilekçeleri kayıt altına alınmıştır.

3. Başvuru kapsamında Afyonkarahisar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan alınan 02/06/2022 tarihli ve ... yazılı görüş ile başvuranın iddialarına yanıt verildiği görülmüştür.

4. Muhatap kurumun yanıtı 04/06/2022 tarihli yazımız ile başvurana iletilmiş ve kendisinin yazılı görüşü talep edilmiştir. Başvuran tarafından yazılan 14/06/2022 tarihli görüş yazısı süresi içerisinde Kurumumuza ulaştırılmıştır.

5. Başvuran dilekçelerinde özetle;

a) "Yaşadığı köyde bir suç çetesinin bulunduğunu, bu suç çetesinin her türlü suçu işleyerek insanların hayatlarını kararttığını, konuya ilişkin müracaatlarda bulunmasına rağmen kendisiyle ilgilenilmediğini,

b) Kendisine atılan iftiraların bu çete tarafından gerçekleştirildiğini ve asılsız olduğunu, ... Adliyesinin suç örgütünün lehine çalışarak kendisini yıllardır mağdur edip haksız yere cezaevinde tuttuklarını, kendisine büyük yapıldığını, suç çetesinin tüm insanlık dışı eylemlerine rağmen yargılanmayarak eylemlerine devam ettiklerini, işlemediği bir suç nedeniyle ceza infaz kurumunda bulunduğunu,

c) Denetimli serbestlik şartlarını taşımasına rağmen denetimli serbestlik hükümlerinden yararlanamadığını,

d) Engelli olmasına rağmen, hastaneden engelli raporu alamadığını, bu nedenle kanuni haklarından yararlanamadığını" iddia etmektedir.

6. Kurumumuza iletilen muhatap Afyonkarahisar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun 02/06/2022 tarihli ve ... sayılı yazılı görüşünde özetle;

a) Hükümlünün denetimli serbestlik tedbiri ile cezasının infazına ilişkin talebi Kurum İdare ve Gözlem Kurulunun 29/03/2022 tarihli ve ... sayılı kararı ile değerlendirilmiştir, Mezkûr Karara göre; "Hükümlünün infaz süreci boyunca kurum yönetimi ve diğer hükümlüler ile uyumlu hareket etmediği, hükümlü infaz sürecinde kurum yönetimince alınan ve yönetmelikle alınan tüm kurallara riayet etmediği, ... hükümlünün infaz süresince hükümlü olmanın bireye yüklediği genel ve özel uyulması gereken tüm sorumlulukları yerine getirmemiş olduğu ve toplu yaşama kurallarına uygun hareket etmediği... infaz süresi boyunca kişisel anlamda gösterdiği gelişimi sosyal ve toplumsal hayatta

aktarmayı başaramadığı ve birlikte yaşamının getirdiği sorumluluk ve ödevlere ayak uyduramadığı... farklı tarihlerde 5 ayrı disiplin cezası aldığı...dönem dönem yaşadığı sanrılı düşünce süreci ile tepkisel davranış sergilediği, öz bakım ve iletişim becerilerinin ileri derecede zayıfladığı, zarar verici davranış sergilediği (ölüm orucu vb.),...hükümlünün yaptığı davranışla bir başka hükümlünün hafif şekilde yaralanmasına sebebiyet verdiği, Kurumda korku, kaygı veya panik yaratabilecek biçimde söz söylemediği veya davranışta bulunduğu, iki (2) defa farklı tarihlerde firar ettiği, iki (2) defa farklı tarihlerde 'açlık grevi' gibi disiplin suçu olan eylemler gerçekleştirdiği gözlemlenmiştir." yukarıda anılan nedenlerle hükümlü A. E.'nin karar tarihi itibarıyla; "5275 sayılı Kanun'un 89'uncu maddesi ve Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik uyarınca İYİ HÂLLİ OLMADIĞINA, 29/03/2022 tarihi itibarıyla denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasını infaz etmesinin UYGUN OLMADIĞINA karar verildiği; Hükümlünün karara itirazının, Afyonkarahisar İnfaz Hakimliğinin 27/04/2022 tarih ve ... esas ve ... sayılı kararı ile reddedildiği tespit edilmiştir."

b) Hükümlünün sağlık dosyası tetkik edildiğinde; X Devlet Hastanesinin 04.08.2015 tarihli ve ... sayılı sağlık kurulu raporu ile; "Sol hafif sağ orta sensörinöral işitme kaybı + mide operasyonu ceza infaz kurumunda hayatını tek başına idame ettirebileceği"; X Devlet Hastanesinin 07.07.2020 tarihli ve ... sayılı sağlık kurulu raporu ile; "Hayatını yalnız idame ettirebileceği, infazının tehirine gerek olmadığı" şeklinde değerlendirme yapıldığı, X Devlet Hastanesinin 27.08.2020 tarihli ve ... sayılı engellilik sağlık kurulu raporu ile; engel oranı %22 olarak; Y Şehir Hastanesinin 23/03/2021 tarihli ve ... sayılı engellilik sağlık kurulu raporu ile; engel oranı %23 olarak rapor edildiği; Sağlık Kurulu Raporuna yapılan itirazı ile Z Şehir Hastanesine sevk edilen ve Erişkinler için Engellilik Sağlık Kurulu Raporu ile, Erişkinler için Terör, Kaza ve Yaralanmaya Bağlı Durum Bildirir Sağlık Kurulu Raporunun alınışı, geçerliliği, değerlendirilmesi ve bu raporu verebilecek yetkili sağlık kurum ve kuruluşlarının tespiti ile ilgili usul ve esaslara ilişkin; 20/02/2019 tarihli ve 30692 sayılı Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirilmesi Hakkında Yönetmelik doğrultusunda; sağlık giderlerini karşılayamayan hükümlünün itirazının değerlendirilemediği,

c) Yapılan araştırma çerçevesinde; 5275 sayılı Kanun'un 89'uncu maddesi ve Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik uyarınca iyi halli ve denetim serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infaz etmesinin uygun olmadığı değerlendirilen hükümlünün tedavisinin gerekli kıldığı tüm işlemlerin eksiksiz yerine getirildiği, kontrollerinin düzenli olarak yapıldığı hususları ifade edilmiştir.

7. Başvuran muhatabın cevabi yazısına ilişkin yazılı görüşünde özetle; yasal taleplerinin ihlal edildiğini, psikolojik baskı altında olduğunu ve mağdur olduğunu belirtmiş denetimli serbestlik ve engellilik yönünden iddialarını yinelemiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

8. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" başlıklı 17'nci maddesine göre "Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz."

9. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "İnsan haklarına saygı yükümlülüğü" başlıklı 1'inci maddesi şöyledir; "Yüksek Sözleşmeciler Tarafından kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar." Sözleşme'nin 3'üncü

maddesi şöyledir; “Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.”

10. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “İnfazda temel ilke” başlıklı 2’nci maddesinin ikinci fıkrasına göre *“Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.”*

11. 20/04/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun *“özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”* ile görevli olduğu düzenlenmiştir. Aynı Kanunun 17’nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

12. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 48’inci maddesinin birinci fıkrasına göre; *“Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur...”*

13. Mezkûr Yönetmelik’in 67’nci maddesine göre; *“Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”*

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

14. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmaktadır. Ayrıca özgürlüğünden mahrum bırakılanların ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamında Kuruma yapmış oldukları başvuruları inceleyerek karara bağlamaktadır. Bu kapsamda başvuranın iddiaları, muhatap kurum idaresinin yanıtları ve belgeler konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

15. İncelenmesi gerçekleştirilen başvuruda, başvuranın düşmanları nedeniyle haksız yere ve iftiralar ile ceza infaz kurumuna girdiği, yine düşmanları nedeni ile denetimli serbestlik hakkı bulunmasına rağmen bu hakkından yararlandırılmadığı, engelli olduğu ancak engellilere mahsus hükümlerden yararlanamadığı hakkında verilen engellilik raporlarının çelişkili olduğu iddiaları mevcuttur.

16. Muhatap Kurum mahpusun denetimli serbestlik alamadığına ilişkin söz konusu iddialarına verdiği yazılı cevabında; mahpusun denetimli serbestlik tedbiri ile cezasının infazına ilişkin talebinin Kurum İdare ve Gözlem Kurulunun 29/03/2022 tarihli ve ... sayılı kararı ile değerlendirildiğini, mahpusun iyi hâlli olmadığına, 29.03.2022 tarihi itibarıyla denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasını infaz etmesinin uygun olmadığına karar verildiğini, hükümlünün karara itirazının Afyonkarahisar İnfaz Hâkimliğinin 27/04/2022 tarihli ve ... esas ve ... sayılı kararı ile reddedildiğini iletmiştir.

17. Mahpusun engellilik durumu yönünden iddialarına ise, mahpus hakkında gerçekleştirilen birden çok engellilik oranı değerlendirilmesi bulunduğu, son değerlendirmenin Y Şehir Hastanesinin 23.03.2021 tarihli ve ... sayılı engellilik sağlık kurulu raporu ile; engel oranı %23 olarak, rapor edildiği, yapılan tüm değerlendirmelerde sağlık kurulunca kişi hakkında “Hayatını yalnız idame ettirebileceği, infazının tehirine gerek olmadığı” sonucuna varıldığı cevabı Kurumumuza iletilmiştir.

18. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un "Hapis cezasının infazının hastalık

nedeni ile ertelenmesi" başlıklı 16'ncı maddesi; "(1) Akıl hastalığına tutulan hükümlünün cezasının infazı geriye bırakılır ve hükümlü, iyileşinceye kadar Türk Ceza Kanununun 57'nci maddesinde belirtilen sağlık kurumunda koruma ve tedavi altına alınır. Sağlık kurumunda geçen süreler cezaevinde geçmiş sayılır. (2) Diğer hastalıklarda cezanın infazına, resmî sağlık kuruluşlarının mahkûmlara ayrılan bölümlerinde devam olunur. Ancak bu durumda bile hapis cezasının infazı, mahkûmun hayatı için kesin bir tehlike teşkil ediyorsa mahkûmun cezasının infazı iyileşinceye kadar geri bırakılır. (3) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen geri bırakma kararı, Adli Tıp Kurumunca düzenlenen ya da Adalet Bakanlığınca belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurullarınca düzenlenip Adli Tıp Kurumunca onaylanan rapor üzerine, infazın yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığınca verilir." şeklindedir.

19. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'nin yaşlı ve hasta tutuklu/hükümlülere yönelik muameleye ilişkin; "Papon v. Fransa kararında başvuran, şikâyetinde bulunduğu 90 yaşındadır ve bu yaşta bir kişinin cezaevinde tutulmasının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'nin 3'üncü maddesine (insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya ceza yasağı) aykırı olduğunu ve tutulduğu cezaevindeki tutukluluk koşullarının, aşırı yaşlılığa ve sağlık durumuna uygun olmadığını ileri sürmüştür. Ancak Mahkeme başvuruyu kabul edilemez (açıkça dayanaktan yoksun) bulmuştur. Mahkeme, belirli durumlarda yaşlı bir kişinin uzun bir süre boyunca tutulmasının Sözleşme'nin 3'üncü maddesi (insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya ceza yasağı) kapsamında bir sorun teşkil edebileceğine yönelik ihtimali hesaba katmakla birlikte, her bir davanın kendine has koşullarda dikkate alınması gerektiğinin altını çizmiştir. Mahkeme ayrıca, Sözleşme'ye taraf hiçbir Devletin alıkonma açısından üst yaş sınırının bulunmadığını belirtmiştir. Mahkeme mevcut davada, başvuranın genel sağlık durumu ve alıkonma koşulları dikkate alındığında, kendisine yapılan muamelenin, Sözleşme'nin 3'üncü maddesi kapsamına girmesi için gerekli görülen zorluk seviyesine ulaşmadığına karar vermiştir." Bu bağlamda Mahkeme, sadece yaşlılığın ve hastalık durumunun Sözleşme'nin 3'üncü maddesi kapsamında ihlal oluşturmayacağını ve her olayın kendine has özelliklerinin değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

20. Bu kapsamda somut olay yönünden başvuranın iddiaları incelendiğinde, mahpusun denetimli serbestlik tedbiri ile cezasının infazına ilişkin talebinin Kurum İdare ve Gözlem Kurulu Kararı ile değerlendirildiğini, bunun sonucunda mahpusun iyi hâlli olmadığına, 29/03/2022 tarihi itibarıyla denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasını infaz etmesinin uygun olmadığına karar verildiği ayrıca yukarıda bahsi geçen hüküm doğrultusunda, başvuran hakkında 5275 sayılı Kanun'un 16'ncı maddesi kapsamında hapis cezasının infazının ertelenmesine ilişkin süreç başlatılmış olduğu ve gerekli sağlık kuruluşlarına sevkinin sağlanmış olduğu, hükümlünün ilgili Kanun maddesinden yararlanacak kadar ağır bir engel durumunun bulunmadığının sağlık kurulu raporları ile tespit edildiği, cezaevi şartlarında infazına devam edebileceği yönünde karar alındığı görülmüştür.

21. Başvuranın engellilik ve diğer iddiaları yönünden Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi kapsamında; "(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir." hükmü gereğince yukarıda açıklanan gerekçeler ile iddiaların incelenebilir olmadığına bu yönden başvurunun "**kabul edilmez**" olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,
2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 25.10.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye